

จากนโยบายสู่แผนอุดมศึกษา 15 ปี ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 - 2574

โดย
ดร.สุเมธ แย้มมนุ่

ประธานอนุกรรมการกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3
(พ.ศ. 2560-2574) และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 12
(พ.ศ. 2560-2564)

ความสำคัญของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี

- แผนอุดมศึกษาระยะยาว คือ การกำหนดทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อให้อุดมศึกษามีบทบาทนำในการพัฒนาประเทศ
- แผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2533-2547) กำหนดให้อุดมศึกษาต้องสร้างความเป็นเลิศ ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และความเป็นนานาชาติ
- แผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความเชื่อมโยงกับการศึกษาทุกระดับ ปัญหาคุณภาพและมาตรฐาน ธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2574)

- ประเทศกำลังอยู่ในยุคของการปฏิรูปเพื่อนำพาประเทศก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคต่างๆ ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการปฏิรูปทั้งปวง
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) ได้ประเมินผลครึ่งแผนของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 แล้วเห็นว่า การเป็นแผนที่กำหนดทิศทาง (Directive Plan) ไม่เพียงพอที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลง (Change) ในระบบอุดมศึกษาเพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเป็นกลไกของรัฐในการพัฒนาความรู้และปัญญาของสังคม และนำไปสู่การพัฒนาประเทศ
- กกอ. จึงมีมติให้ดำเนินการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2574) และให้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

ทิศทางของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3

(พ.ศ. 2560-2574)

ความสำคัญและรูปแบบ

- แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) เป็น **แผนกำหนดทิศทาง** การพัฒนาอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับแนวโน้มสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ
- ปัจจุบันประเทศกำลังอยู่ในจุดของการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปในทุกๆด้าน ซึ่งคาดว่าจะทำให้ประเทศได้รับการพัฒนาให้หลุดพ้นจาก**กับดักประเทศรายได้ปานกลาง** (MIT)
- แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2574) จึงเป็นแผนที่กำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลงของระบบอุดมศึกษาเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ

จุดเน้นของแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 3

- กำหนดพันธกิจของอุดมศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นจุดเด่นหรือความเชี่ยวชาญของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Reprofiling HEi)
- มุ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ของระบบอุดมศึกษา (Higher Education Outcomes) ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่ยอมรับระดับสากล
- ปฏิรูปอุดมศึกษาอย่างครบถ้วนและสมดุล เพื่อให้กลไกการสนับสนุนการกำกับตรวจสอบ และการประเมินผลกระทบของระบบอุดมศึกษา มีประสิทธิภาพสูงสุด (Return on investment)

ประเด็นปัญหาของระบบอุดมศึกษา

การเข้าถึงบริการของอุดมศึกษา (Accessibility)

- ✓ สถาบันอุดมศึกษายังจำกัดตัวเองในการรับนักศึกษาเพื่อศึกษาต่อปริญญาจากผู้จบ ม.6 เป็นหลัก การรับนักศึกษานอกวัยเรียน (Non-Age Group) และกลุ่มผู้มีปัญหาทางสติปัญญา สังคม เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ ไม่สามารถเข้าถึงอุดมศึกษาที่มีคุณภาพได้
- ✓ กลไกของรัฐในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการอุดมศึกษา (กรอ. กยศ.) เริ่มจำกัดตัวเอง และผู้เคยได้รับประโยชน์ไม่จ่ายเงินกู้
- ✓ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรมีผลทำให้จำนวนผู้จบ ม.6 ลดลง แต่สถาบันอุดมศึกษายังต้องการนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดการแข่งขันสูง คุณภาพลดลง และเกิดความสูญเปล่าในระบบอุดมศึกษามากขึ้น

ความเท่าเทียมและความเป็นธรรม (Equity)

- สถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูงสามารถคัดเลือกคนเก่งเข้าศึกษาซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง แต่จ่ายค่าเล่าเรียนต่ำเนื่องจากการสนับสนุนจากรัฐ
- ผู้มีสติปัญญาปานกลาง ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวรายได้ต่ำ ต้องเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ค่าเล่าเรียนสูงกว่า หรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในระดับรองลงมา ทำให้คุณภาพของบัณฑิตไม่เท่าเทียมกันและส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพในอนาคต
- ระบบการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการอุดมศึกษาของรัฐ สร้างแรงจูงใจให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ และมีคุณภาพสูงขยายตัวอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่สถาบันขนาดเล็ก-ปานกลาง กระจายอยู่ทั่วประเทศได้รับการสนับสนุนที่จำกัด

คุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Quality)

- มีปัญหา *สมรรถนะของบัณฑิตด้าน Soft Skills* ซึ่งหมายถึงทักษะการทำงานกับคนซึ่งช่วยให้ทำงานจนประสบความสำเร็จและปัญหาการว่างงานของบัณฑิต
- ด้านการวิจัย มีปัญหาด้านการสร้างนักวิจัยคุณภาพสูง การสร้างผลงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการแข่งขันของประเทศและนวัตกรรม
- มุมมองในเชิงระบบ เห็นว่าระบบอุดมศึกษายังไม่รู้ร้อนรู้หนาวกับปัญหาการพัฒนาประเทศ การทำหน้าที่ของอุดมศึกษาจึงยังไม่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง
- มุมมองในบทบาทของอุดมศึกษาที่เป็น 2 เส้นทาง คือ การตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประเทศกับการแข่งขันระดับสากลภายใต้สภาพความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษา (Diversity)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Efficiency)

- การจัดสรรทรัพยากรที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมาย
- การบริหาร การจัดการภายในสถาบันอุดมศึกษา ธรรมชาติบาล
การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร
- Return on Investment
- ต้นทุนและความสูญเปล่าทางการศึกษา

การตอบสนองต่อบริบทความเปลี่ยนแปลง (Relevancy)

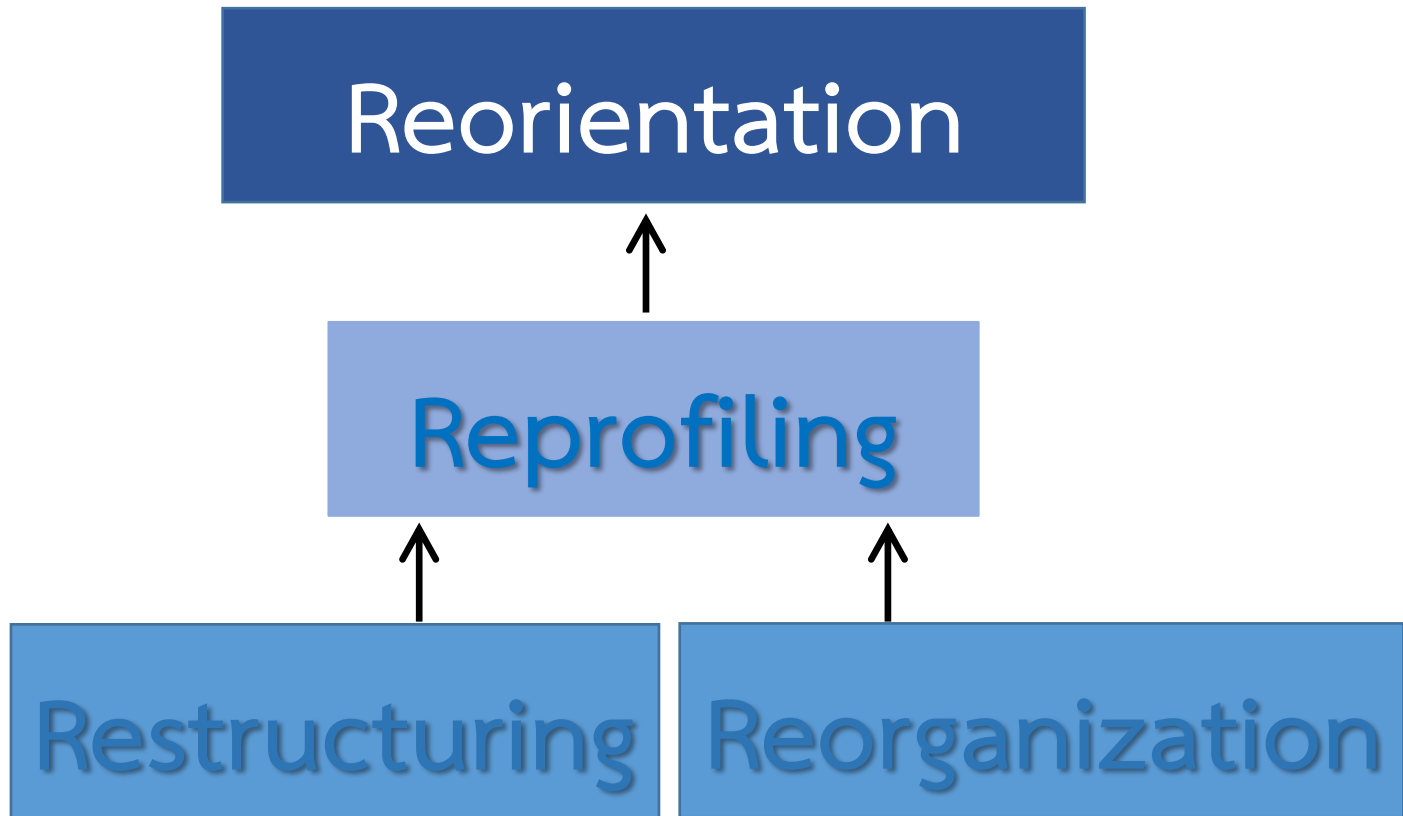
- ปัญหาการว่างงานของบัณฑิต หรือการจ้างงานที่ต่ำระดับการทำงานที่ตรงตามสาขาวิชา (Employability)
- การตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต
- การแก้ไขปัญหาของประเทศ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม MIT นโยบายเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน การแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงของโลก

เป้าหมายของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3

สิ่งที่สังคมจะได้รับ (Deliverables)

- โอกาสในการเข้าถึงบริการและผลผลิตจากทุกพันธกิจของอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพและเสมอภาค
 - เน้นทักษะการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองที่ไม่มุ่งใบปริญญา
 - เปิดพื้นที่การเรียนรู้สู่สาธารณะ
- ทนทางสังคมที่สร้างให้เกิดผู้นำทางความคิดสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีขึ้น
 - ทรัพยากรมนุษย์คุณภาพสูงเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง
 - Social and Emotional Learning (SEL)
- องค์ความรู้และนวัตกรรมและการเสนอทางเลือกเพื่อการพัฒนาประเทศ
 - ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - นวัตกรรม การกสรสร้างผู้ประกอบการฐานเทคโนโลยี (Spin-off)

กรอบยุทธศาสตร์อุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี

กรอบยุทธศาสตร์อุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี

1. Reorientation of Higher Education System

การกำหนด Core Competencies ของระบบอุดมศึกษา
เพื่อการพัฒนาประเทศสู่อนาคต

- การสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ (5 Domains LO 3R X 8C)
- การพัฒนาและการรักษาอาจารย์ที่มีคุณภาพ → เป็นนักการศึกษา
มืออาชีพ
- การสร้างสรรค์นวัตกรรม เทคโนโลยี และการวิจัย
- Digital Education
- Education Links
- Industry Links
- Global Benchmarking/Local Priority
- Assessment and Quality assurance
- การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. Reprofilng of Higher Education Institutions

การปรับยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นจุดเด่น
ของแต่ละสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศ

- Self Improvement / Self Development Process
- การสนับสนุนเพื่อการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน
- การจัดกลุ่ม จัดประเภทตามอัตลักษณ์และระดับของพัฒนาการ
ของสถาบัน

3. Restructuring of Higher Education System

การปรับโครงสร้างของระบบอุดมศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบอุดมศึกษา

- โครงสร้างการผลิตกำลังคนที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ
- โครงสร้างการวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- โครงสร้างบุคลากร การสอน การวิจัย บริการวิชาการ
- โครงสร้างต้นทุน และความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา
- บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

4. Reorganization of Higher Education System

การจัดองค์การใหม่ในระบบอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดกลไกการกำหนดนโยบาย การสนับสนุน การติดตามตรวจสอบ ที่มีประสิทธิภาพ (Regulator and Providers) และตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ

- กลไกการวางแผน และการจัดสรรทรัพยากร
- กลไกการพัฒนาระบบ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผน การประเมินผลและการประกันคุณภาพ
- ระบบการวิจัยนโยบายอุดมศึกษา
- ระบบการประเมินและการประกันคุณภาพ
- ระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา (Admission System)